

Den Haag, stad van recht en vrede

Tweede van 3 vieringen over 'Onze stad'

5 mei 2015

Ad de Gruijter en Einar Sies

Lezing 1: 1 Koningen 3, 5-15a

In de nacht verscheen de HEER aan Salomo in een droom.

'Vraag wat je wilt,' zei God, 'ik zal het je geven.'

Salomo antwoordde:

'U bent uw dienaar, mijn vader David, altijd goedgezind geweest,

omdat hij u trouw toegewijd was en steeds eerlijk en oprecht was tegenover u.

U hebt hem een grote gunst bewezen door hem een zoon te geven die nu op zijn troon zit. U,

HEER, mijn God, hebt mij als opvolger van mijn vader David als koning aangesteld. Maar ik ben nog zo jong en ik heb geen ervaring. Ik sta nu voor de taak uw uitverkoren volk te leiden, een volk zo talrijk dat het niet te tellen is.

Schenk uw dienaar een opmerkelijke geest, zodat ik uw volk kan besturen en onderscheid kan maken tussen goed en kwaad. Want hoe zou ik anders recht kunnen spreken over dit immense volk van u?'

Het beviel de Heer dat Salomo juist hierom vroeg, en hij zei tegen hem:

'Omdat je hierom vraagt - niet om een lang leven of grote rijkdom of de dood van je vijanden, maar om het vermogen om te luisteren en te onderscheiden tussen recht en onrecht - zal ik je wens vervullen. Ik zal je zo veel wijsheid en onderscheidingsvermogen schenken dat je iedereen vóór jou en na jou overtreft.

Ook waar je niet om gevraagd hebt zal ik je geven: zo veel rijkdom en roem dat geen enkele andere koning je tijdens je leven zal evenaren.

En als je mij gehoorzaamt en je houdt aan mijn bepalingen en geboden, zoals je vader David dat deed, zal ik je een lang leven schenken.'

Toen Salomo wakker werd, besepte hij dat hij een droom had gehad.

Lezing 2: Micha 4, 1-5

Eens zal de dag komen

dat de berg met de tempel van de HEER

rotsvast zal staan,

verheven boven de heuvels,

hoger dan alle bergen.

Volken zullen daar samenstromen,

machtige naties zullen zeggen:

'Laten we optrekken naar de berg van de HEER,

naar de tempel van Jakobs God.

Hij zal ons onderrichten, ons de weg wijzen,

en wij zullen zijn paden bewandelen.'

Vanaf de Sion klinkt zijn onderricht,

vanuit Jeruzalem spreekt de HEER.

Hij zal rechtspreken tussen machtige volken,

over grote en verre naties een oordeel vellen.

Dan zullen zij hun zwaarden omsmeden tot ploegijzers

en hun speren tot snoeimessen.

Geen volk zal nog het zwaard trekken tegen een ander volk,
geen mens meer zal de oorlog leren.
Ieder zal zitten onder zijn wijnrank
en onder zijn vijgenboom,
door niemand opgeschrikt,
want de HEER van de hemelse machten heeft gesproken.
Laat andere volken hun eigen goden volgen –
wij vertrouwen op de naam van de HEER, onze God,
voor eeuwig en altijd.

Overweging

De Engelse koning Karel II (Charles II) 1630-1685, [koning van Engeland, Schotland en Ierland van 1660 tot 1685] vroeg aan de Graaf van Rochester die hij in diep nadenken aantrof: "Waar zit u zo diep over na te denken?" Het antwoord van de graaf luidde: "Over een grafschrift voor uwe majesteit."

Vraag van de koning: "Hoe luidt het?" Het antwoord van de graaf: "Hier rust Charles II (Karel II) die in zijn leven veel verstandigs heeft gezegd, maar nooit iets verstandigs heeft gedaan."
(Immanuel Kant, Pragmatische antropologie, blz. 108).

Je kunt je naar aanleiding van deze anekdote afvragen of dit ook opgaat voor ons spreken over vrede en gerechtigheid. Woorden, woorden, woorden. Na de Tweede Wereldoorlog en de Holocaust klonken de woorden: "Dit nooit meer" ... en later "kernwapens de wereld uit."

Doen woorden ertoe? Wanneer je om je heen kijkt kun je moedeloos worden. Hoeveel conflicten worden momenteel uitgevochten? Hoeveel onrecht om ons heen? Het lijkt of onrecht en oorlog van alle tijden zijn, evenals dromen en woorden over recht en vrede.

We zouden de kracht van het woord, ook van ónze woorden, tekort doen als we het hierbij zouden laten.

'I have a dream', riep Martin Luther King 'Eéns zal de dag komen, dat zelfs op de rode heuvels van Georgia de zonen en dochters van voormalig slaven en de zonen en dochters van voormalig slavenbezitters naast elkaar aan de tafel van broederschap zullen zitten. Eéns zal die dag komen! Die droom van Martin Luther King kreeg dus woorden en die woorden leidden tot de strijd om gelijkstelling tussen blanke en gekleurde mensen – een strijd die doorgaat tot op vandaag (zoals in Ferguson, Staten Island en deze dagen in Baltimore in de VS tegen wat gezien wordt als racistisch politie optreden).

Wat met een droom begint, krijgt woorden en die woorden kunnen een proces op gang brengen van ongekende kracht.

In Oost en West-Duitsland droomde men van een Duitsland zonder muur. Die droom kreeg woorden. Dromen en woorden kunnen muren slopen als het gaat om gerechtigheid en om vrede. Die dromen en woorden moet je dan wel DOEN.

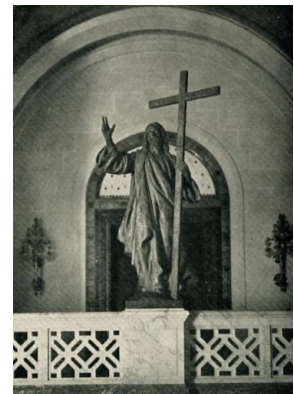
In de Bijbel lezen we teksten waarin het onderscheid tussen woorden en doen niet bestaat. We lezen in het scheppingsverhaal in Genesis 1(NBV): God zei: Er moet licht komen, en... er wás licht. Spreken is hier meteen waarmaken, doen!

Den Haag is internationaal uitgeroepen tot stad van recht en vrede en sinds 2012 mag Den Haag officieel de wapenspreuk 'Vrede en Recht' voeren. De Hoge Raad van Adel gaf de stad dit recht vanwege haar rol in het bereiken van een vreedzame en rechtvaardige wereld gedurende de afgelopen honderd jaar. Het wapen siert de kaft van het vieringenboekje vandaag: Den Haag, stad van vrede en recht.

We mogen hopen dat al die organisaties in Den Haag (meer dan 160 en daar werken zo'n 19.500 mensen) recht en vrede DOEN, waarmaken. Dán is dit een stad waar je trots op mag zijn. We weten wel: recht en vrede zit niet in de stad, zit niet in gebouwen, niet in instituties of in stenen, het zetelt in de harten van mensen die wapens omsmelten tot ploegscharen en kiezen voor een andere weg.

Het begon in deze stad met de bouw van het Vredespaleis en een vredesconferentie. Het Vredespaleis kon worden gebouwd dankzij giften van alle deelnemende landen. Wanneer je de trappen in de hal bestijgt tref je bovenaan een groot Christusbeeld aan. Een replica.

Het origineel staat in het Andesgebergte op de grens van Chili en Argentinië (de top van de Cristo Redentor). Dat beeld is gemaakt van het omgesmolten wapentuig van de beide landen.

Beide landen stonden rond 1900 op voet van oorlog, tot koning Edward VII van Engeland (van 1901 tot 1910) zich erin mengde en een vreedzame oplossing wist te bewerkstelligen, door woorden! Beter een conflict aan tafel uitgesproken dan op het slagveld beslecht.

Beide landen smolten wapentuig om en men zal ongetwijfeld geïnspireerd zijn door de Bijbeltekst uit het boek Micha (750-700 v. Chr.) 4, 1-6: 'Hij (de Eeuwige) zal rechtspreken tussen machtige volken, over grote en verre naties een oordeel vellen. Dán zullen zij hun zwaarden omsmeden tot ploegijzers en hun speren tot snoeimessen. Geen volk zal nog het zwaard trekken tegen een ander volk, geen mens meer zal de oorlog leren'.

Een tekst met zo'n sterk appèl dat de profeet Jesaja deze woorden later letterlijk overnam. Wij zouden het plagiaat noemen maar op zulke teksten rust gelukkig geen copyright. Hoe meer oproepen tot vrede, hoe beter. Het is een visioen, ook voor ons, voor een tijd die nog niet aangebroken is. Dán zullen zij..... maar wanneer is dán?

Die tekst van Micha en Jesaja is overigens een omkering van een oudere tekst van de profeet Joël (ong. 800 v. Chr. – zuidrijk Juda omgeven door het Assyrische rijk).

Hij zegt: Joel 4,9-12, Bereid je voor op de strijd.....smeed je ploegijzers maar om tot zwaarden en je snoeimessen tot speren, en laat de zwakke zich een held betonen.....

Precies het omgekeerde dus, een oproep tot strijd!

Je zult maar wonen in oorlogsgebied en snakken naar bevrijding.

Waren wij zónder wapengekletter ooit bevrijd van de bezetter? (morgen 4 mei dodenherdenking en 5 mei het vieren van de bevrijding zeventig jaar geleden). Mag je het juk van je vijanden met geweld van je afschudden?

Er moet wel wat hebben plaatsgevonden bij Micha en Jesaja dat zij deze oude tekst omkeerden met een oproep tot vrede.

En ik vraag me af: Vindt zo'n proces van omkering ook in ons, in mij plaats? Hoe zit het met onze dromen en woorden over vrede?

Hoeveel wapentuig moet ik in mijzelf nog omsmelten (vernietigen) tot wat gaan heten is 'zachte krachten'? Welke tekst en houding mag ik nog omkeren (zoals Micha en Jesaja deden met de tekst van de profeet Jöel)? Wat heb ik daar voor nodig?

Want woede, ruzie, wrok, geweld, boosheid.... én die andere kant: geduld, vrede, begrip, liefde, barmhartigheid, gerechtigheid; ze zitten beiden in ons.

Hoeveel onrecht en tekort aan vrede om mij heen mag ik mezelf aanrekenen? Maak ik dromen en woorden van recht en vrede waar?

Want we weten wel: recht en vrede zit niet in de (deze) stad, zit niet in gebouwen, niet in instituties of in stenen, het zetelt in de harten van mensen die wapens omsmelten tot ploegscharen en kiezen voor een andere weg. Recht en vrede kunnen alleen maar als goede gezindheid zetelen in jou en mij, als droom, als woord, en als daad.

De graaf van Rochester bedacht een grafschrift voor de koning: Hier rust Charles II (Karel II) die in zijn leven veel verstandigs heeft gezegd, maar nooit iets verstandigs heeft gedaan."

Wonen wij in de stad waar dromen en woorden van recht en vrede in daden worden omgezet, werkelijkheid worden en waar dromen geen bedrog zijn?

Salomo droomde ook 'Vraag wat je wilt, ik zal het je geven.' zei God, tot hem.

(Koning) Salomo vraagt dan om een opmerkelijke geest om onderscheid te kunnen maken tussen goed en kwaad. Anders zou hij geen recht kunnen spreken. Voor zichzelf vraagt hij niks en de Eeuwige zegt dat zijn wens zal worden vervuld. Toen Salomo wakker werd, besefte hij dat hij een dróóm had gehad.

Die droom werd woord én daad want Salomo stond bekend om zijn wijsheid en vermogen om recht te spreken (Salomonsoordeel), en tijdens zijn bewind werd geen oorlog gevoerd.

Dat zou mooi zijn; als allen die leiding geven: politici, bestuurders, directeuren, net als Salomo bij hun aanstelling/benoeming zouden vragen om een opmerkelijke geest om te kunnen onderscheiden tussen goed en kwaad niet iets voor zichzelf; nee... competenties om het goede, het juiste te kunnen betekenen voor degenen over wie ze zijn aangesteld. Dat is een heel ander type leiderschap dan we soms aantreffen. Dat zou een mooie droom zijn als dat werkelijkheid wordt!

Vrede moet je doen, schreef Toon Hermans in een van zijn gedichtjes:

*Als wij niet samen delen in de straat,
dan zal de wereldvrede nimmer komen.
Omdat de vrede in onszelf ontstaat,
in wat wij samen doen en niet in wat wij dromen.*

Echte vrede betekent een rechtvaardige samenleving met een menselijk en sociaal gezicht. Gelijke kansen en respect voor iedereen. Dat vraagt om veel meer dan wapens die zwijgen, vernietigd of omgesmolten zijn. Het vraagt van ons ook dat we om elkaar geven in de stad van recht en vrede. Recht en vrede is iets van mensen samen die omzien naar elkaar!

Vrede en gerechtigheid voor de wereld – wellicht is dat te groot voor ons.

Maar we weten wel: recht en vrede zit niet in de stad, zit niet in gebouwen, niet in instituties of in stenen, het zetelt in de harten van mensen die wapens omsmelten tot ploegscharen en kiezen voor een andere weg. Recht en vrede kunnen alleen maar zetelen in jou en mij, als droom, als woord, en als daad vandaag en álle dagen.

Ad de Gruijter